

O dôležitosti hodnotenia spôsobilosti organizácií vykonávať výskum a vývoj

Hodnotenie spôsobilosti organizácií vykonávať výskum a vývoj – predpoklad získania finančných prostriedkov z Agentúry na podporu výskumu a vývoja

Hodnotenie organizácií zaoberajúcich sa výskumom a vývojom bolo schválené vládou SR uznesením č. 766/2007. Hodnotením spôsobilosti organizácií výskumu a vývoja, ktorým sa poskytujú finančné prostriedky zo štátneho rozpočtu účelovou formou, sa posudzuje úroveň nimi vykonávaného výskumu a vývoja a efektívnosť použitia poskytnutých finančných prostriedkov.

Na základe hodnotenia spôsobilosti získava právnická osoba alebo fyzická osoba osvedčenie o spôsobilosti vykonávať výskum a vývoj

a tým oprávnenie uchádzať sa o finančné prostriedky zo štátneho rozpočtu prostredníctvom Agentúry na podporu výskumu a vývoja. Osvedčenie vydáva a odníma minister školstva, vedy, výskumu a športu SR na základe návrhu komisie pre hodnotenie.

Hodnotiteľská komisia vymenovaná ministrom školstva, vedy, výskumu a športu SR, posudzuje a nezávisle hodnotí kvalitu výskumnej a vývojovej činnosti a podmienky, v ktorých sa táto činnosť vykonáva v žiadajúcej organizácii.

Ukazovatele pre hodnotenie spôsobilosti hodnotiteľskou komisiou, ktoré musí splniť organizácia žiadajúca absolvovať hodnotenie spôsobilosti na vykonávanie výskumu a vývoja

sú najmä:
v základných moduloch (povinných) -

- a) **publikačná činnosť** v Slovenskej republike, v členskom štáte Európskej únie a v inom štáte a **citácie** z publikačnej činnosti v Slovenskej republike, v členskom štáte Európskej únie a v inom štáte a **organizovanie vedeckých a odborných podujatí**,
- b) **výška finančných prostriedkov získaných v súťažiach vypísaných na účelovú podporu výskumu a vývoja**,
- c) **účasť na riešení projektov výskumu a vývoja**, ktorých výsledky boli uplatnené v hospodárskej praxi alebo spoločenskej praxi,
- d) **zabezpečovanie podmienok pre výchovu a vzdelávanie zamestnancov v oblasti výskumu a vývoja** – kvalifikačná štruktúra, vedecké a pedagogické hodnoty, doktorandské štúdium a pracovné pobyty, pedagogická činnosť, klasifikácia kvalifikačnej štruktúry podľa druhu výskumných činností,
- e) **certifikát kvality riadenia** v príslušnej oblasti výskumu a vývoja,
- f) **využitie výsledkov výskumu a vývoja** v hospodárskej a spoločenskej praxi a prínosy výskumnej a vývojovej činnosti – formy realizácie výsledkov z vlastného výskumu a vývoja v praxi, ekonomické prínosy z realizácie výskumu a vývoja v praxi,
- g) **vybavenosť žiadateľa** prístrojovou a laboratórnou technikou používanou v rámci výskumu a vývoja – prístrojové a laboratórne vybavenie, nadštandardné výskumno-vývojové laboratóriá,

v doplňujúcich moduloch (relevantných vo vzťahu k činnosti, ktorú žiadajúca organizácia vykonáva a dopĺňajú celkovú charakteristiku žiadateľa) -

- a) prihlášky patentov a patenty udelené v Slovenskej republike, v členskom štáte Európskej únie a v inom štáte,

- b) zapísané a realizované úžitkové vzory v Slovenskej republike, v členskom štáte Európskej únie a v inom štáte,
- c) licencie na úžitkové vzory, patenty a know-how v Slovenskej republike, v členskom štáte Európskej únie a v inom štáte,
- d) účasť na riešení projektov v medzinárodných programoch výskumu a vývoja alebo projektov v rámci komunitárnych programov Európskej únie v oblasti výskumu a vývoja alebo projektov v rámci iniciatív Európskej únie v oblasti výskumu a vývoja,
- e) účasť na riešení projektov v medzinárodných centrách výskumu a vývoja,
- f) vedecko-technické služby,
- g) **delegované zastupovanie Slovenskej republiky** v medzinárodných vedeckých vládnych a mimovládnych organizáciách – členstvo v medzinárodnej vládnej alebo mimovládnej organizácii v oblasti vedy a techniky, plnenie úloh v medzinárodných organizáciách.

Udelenie osvedčenia o spôsobilosti vykonávať výskum a vývoj je kvalitatívna podpora vedy a výskumu v konkurenčnom prostredí, kde prebieha súťaž

Pri príprave programu modernizácie podpory vedy v SR je snaha presunúť dôraz na grantové a zmluvné schémy, ktoré budú vo výraznejšej miere podporovať projekty čiastočne financované z medzinárodných zdrojov, prípadne podnikateľským sektorom. Základný výskum by mal byť podporovaný bez tematického obmedzenia len na základe jediného kritéria – vedeckej excelentnosti na medzinárodnej úrovni. Súčasťou tohto opatrenia je aj **vypracovanie systému hodnotenia kvality realizácie** vednej a technickej politiky, kvality jej výstupov.

Systém hodnotenia kvality realizácie vednej politiky sa v oblasti vysokého školstva vykonáva akreditáciou, ktorú zabezpečuje Akreditačná komisia ako poradný orgán vlády SR. Rovnako Predsedníctvo SAV vyhlasuje a zabezpečuje akreditáciu organizácií SAV.

Zapojenie ďalších subjektov aj mimo akademickej sféry do výskumu a vývoja a sledovanie ich spôsobilosti vykonávať takúto činnosť, rieši MŠVVaŠ SR (v zmysle § 26a ods. 14 zákona č. 172/2005 Z. z. o organizácii štátnej podpory výskumu a vývoja v znení zákona č. 233/2008 Z. z.) *Výnosom z 15. mája 2009 č. CD-2009-20239/4722-1:11 o spôsobe a postupe hodnotenia spôsobilosti osôb na vykonávanie výskumu a vývoja*. Hodnotenie spôsobilosti žiadateľa vykonáva Hodnotiteľská komisia (je odborným hodnotiteľským orgánom MŠVVaŠ SR, členov menuje minister školstva v zmysle § 26a ods. 2 zákona č. 172/2005 Z. z. v znení zákona č. 233/2008 Z. z.) s prihliadnutím na jeho zaradenie do sektora výskumu a vývoja a priraduje ho do príslušnej skupiny odborov vedy a techniky. Pri pridelení základných a doplnujúcich modulov hodnotenia prihliada na jeho bližšie zatriedenie do základného výskumu, aplikovaného výskumu alebo vývoja podľa jednotlivých ustanovení zákona. Žiadateľov zaraďuje hodnotiacia komisia ďalej do dvoch kategórií podľa ich pôsobnosti kratšej ako tri roky a pôsobnosti dlhšej ako tri roky.

O spôsobilosť vykonávať výskum a vývoj sa okrem žiadateľov z podnikateľskej sféry uchádzajú aj žiadatelia zo štátneho sektora, z ktorých mnohí majú túto činnosť určenú príslušným zákonom alebo majú vedeckovýskumnú činnosť uvedenú vo svojich zriaďovacích listinách, neziskové organizácie a aj tzv. spin-off firmy zakladané najmä mladými vedcami (najčastejšie ide o malé firmy s vysokým rastovým a inovátivným potenciálom, ktoré vznikajú odčlenením od materskej organizácie).

Komisia nehodnotí organizácie SAV a vysoké školy, ktoré podliehajú vyššie spomenutej akreditácii.

Pre organizácie vykonávajúce výskum a vývoj v spoločenských a humanitných odboroch a aj organizácie z neziskového sektora je dôležitý povinný modul žiadosti pre získanie certifikátu kvality. Práve v tejto časti je nevyhnutné naformulovať kvalitný výskumný zámer. Keďže ide o špecifickú formu hodnotenia spôsobilosti vykonávať výskum a vývoj - s rozdielnym hodnotením podľa pravidiel akreditácie pri jednotlivých VŠ a ústavoch SAV, v porovnaní s ostatnými organizáciami vykonávajúcimi výskum a vývoj – je potrebné dôkladne sa oboznámiť s metodikou hodnotenia.

Získanie osvedčenia automaticky nezakladá nárok pre danú organizáciu na pridelenie financií zo štátneho rozpočtu, ale jej umožní uchádzať sa v súťažiach o podporu štátu v oblasti výskumu a vývoja, čím zvyšuje konkurenciu a vytvára tlak na kvalitu navrhovaných projektov, ktorých žiadateľmi sú aj vysoké školy a ústavy SAV.